

Vastaus Eva Tawasolin ja 20 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaa tähtää luontokadon pysäyttämiseen 2030 mennessä

VD/2469/00.02.00.03/2024

TeA/JV/AV/AO/VS/EJ

Eva Tawasoli ja 20 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Suomalainen luonto on meidän rakkain ja tärkein kansallisaarteemme. Valitettavasti emme ole Suomessa onnistuneet suojelemaan luontoamme riittävästi. Luontokato köyhdyttää luontomme monimuotoisuutta kiihtyvällä vauhdilla. Eliölajeistamme joka yhdeksäs on uhanalainen. Luontotyypeistä taas noin puolet on uhanalaisia. Metsistä luonnontilaisina on enää vain kaksi prosenttia pieninä pirstaleina.

Köyhtyvä luonto on myös uhka taloudelle, terveydelle, huoltovarmuudelle sekä yhteiskunnan vakaudelle. Luonnon köyhtymisen pysäyttäminen on yksi aikamme kiireellisimmistä haasteista. Kansainväliset velvoitteet, kuten EU:n biodiversiteettistrategia ja YK:n biodiversiteettisopimus velvoittavat Suomea pysäyttämään luontokadon ja kääntämään luonnon monimuotoisuuden kehityksen myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Kansainvälisten velvoitteiden täyttäminen, luontokadon pysäyttäminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen edellyttää, että koko yhteiskunta, mukaan lukien kunnat ja kaupungit, ovat mukana kestävyysmurroksessa.

Helsingin kaupungin esimerkki valaisee, kuinka keskeisessä roolissa kaupungit ovat tämän kansallisen ja globaalin haasteen edessä. Helsinki on asettanut tavoitteekseen pysäyttää luontokato ja lisätä luonnon monimuotoisuutta vuoteen 2030 mennessä. Kaupungeilla on mahdollisuus vaikuttaa merkittäväällä tavalla luonnon monimuotoisuuskehitykseen.

Vantaa omalta osaltaan on jo näyttänyt sitoutuneensa ympäristön kestävyteen ja hiilineutraaliustavoitteisiin. Nämä tavoitteet ovat olennaisen tärkeitä myös luontokadon pysäyttämisen ja luonnon monimuotoisuuden edistämisen kannalta. Tämän aloitteen tavoite-esitys kytkisi Vantaan entistä tiiviimmin osaksi laajempaa yhteistyötä, jossa pyritään suojelemaan luontoa paitsi paikallisesti, myös osana kansainvälistä yhteisöä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää määrätietoisia toimia, kuten luonnonalueiden suojelun lisäämistä, viheralueiden ennallistamista ja kestävien elämäntapojen edistämistä kaupungin asukkaiden keskuudessa.

Me allekirjoittaneet vaadimme, että Vantaan kaupunki asettaa konkreettiset ja mitattavat tavoitteet luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Ainoastaan yhteisin ponnistuksin voimme varmistaa, että Vantaa kehittyy vihreämmäksi, elinvoimaisemmaksi ja monimuotoisemmaksi kaupungiksi nyt ja tulevaisuudessa.”

Kaupunginvaltuusto 25.3.2024 § 15

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkiympäristön toimialan Kaupunkirakenteen ja ympäristön palvelualue toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan kaupunginvaltuusto on esittänyt aloitteen konkreettisten ja mitattavien tavoitteiden asettamisesta luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Aloite korostaa luonnon monimuotoisuuden (lumo) merkitystä ja vaatii kaupungilta aktiivista osallistumista kansallisiin ja kansainvälisiin biodiversiteettitavoitteisiin.

Vantaalla on tehty pitkäjännitteisesti työtä luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi. Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät tavoitteet ovat koottuna kaupungin strategiaa toteuttavaan Resurssiviisauden tiekarttaan. Tällä hetkellä tiekartan Monimuotoinen luonto -kaistalla on kuusi päätavoitetta, joiden avulla kaupunki pyrkii muun muassa turvaamaan ja edistämään eliölajien sekä luontotyyppien säilymistä ja vahvistamaan ekosysteemien toimintaa pitkällä aikavälillä.

Myös muilla Resurssiviisauden tiekartan kaistoilla, kuten Vastuullinen Vantaa ja Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, on luonnon monimuotoisuutta tukevia tavoitteita. Ne liittyvät maankäyttöön, rakentamiseen, luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja kiertotalouteen sekä koulutukseen ja yhteistyöhön. Tavoitteita ja niistä johdettujen toimenpiteiden toteutumista seurataan vuosittain Ympäristövahti-palvelussa ja niistä laaditaan yhteenveto Vantaan ympäristövastuuraaporttiin.

Vantaa on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen ja edistämiseen muun muassa monien kansainvälisten sopimusten, strategioiden ja tavoitteiden kautta sekä EU:n ja kansallisen lainsäädännön myötä. Lisäksi Vantaa on kaupunkistrategiassaan nostanut keskeiseksi arvoksi vastuullisuuden sekä monimuotoisen luonnon tukemisen. Kaupunki haluaa toimia vastuullisesti ja edellyttää vastuullista toimintatapaa myös kumppaneiltaan.

Valmisteilla olevassa kansallisessa biodiversiteettistrategian luonnoksessa päätavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2030 mennessä luontokato on pysäytetty ja luonnon monimuotoisuus elpyy. Lisäksi viimeistään vuonna 2035 Suomi on luontoposiitivinen. Tämä tarkoittaa sitä, että monimuotoisuuden tila on vähintään samalla tasolla kuin vuonna 2020 ja että ihmisen toiminta alkaa vahvistaa luonnon monimuotoisuutta.

Luonnon tilaan liittyvät tavoitteet ovat ajankohtaisia myös Suomen muissa suurissa kaupungeissa. Espoon kaupungin tavoitteeksi on asetettu saavuttaa luonnon kokonaisuheikentymättömyys vuoteen 2035 mennessä. Helsingin kaupungin tavoitteena on, että vuonna 2030 kaupungissa tapahtuva luontokato on pysähtynyt ja luonnon monimuotoisuus kasvaa. Lumo-tavoitteiden työstö on käynnissä myös esimerkiksi Lahdessa, Tampereella ja Turussa. Lahden luontoposiitivisuustyössä laaditaan luontotavoite syksyllä 2024 sekä valmistellaan tiekarttaa sen saavuttamiseksi. Vantaa on etujoukoissa kunnianhimoisella luontotavoitteellaan, jossa tähdätään vuoden 2030 loppuun mennessä kokonaisuheikentymättömyyden lisäksi luonnon tilan parantamiseen.

Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma

Vantaan Kaupunkirakenteen ja ympäristön palvelualueen tavoitteeksi kirjattiin vuonna 2023 "Vantaa on luontoposiitivinen kaupunki 2030". Tavoitteen saavuttamiseksi kaupunki tilasi konsultilta kokonaissuunnitelman, jota laadittiin yhteistyössä kaupungin asiantuntijoiden kanssa. Työn tuloksena syntyi raportti "Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma".

Valmistuneen työn yhtenä tavoitteena oli Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -tavoitteen määrittäminen. Tiivistettynä luontoposiitiivisuus tarkoittaa sitä, että kaupungin toiminnasta aiheutuu luonnolle kokonaisuutena enemmän hyvää kuin huonoa. Erilaisista ehdotuksista raportissa päädyttiin esittämään seuraavaa määritelmää, joka toimii lähtökohtana työlle: "Vantaan kaupunki parantaa alueensa luonnon monimuotoisuutta ja nostaa luontoalueidensa ekologista tilaa. Vuoteen 2030 mennessä kaupunki korvaa yhdessä yritysten ja asukkaiden kanssa aktiivisesti alueellaan menetettyjä luontoarvoja enemmän kuin mitä haittoja kaupungin toimenpiteistä luonnolle aiheutuu. Tämän lisäksi kaupunki, asukkaat ja yritykset vaikuttavat positiivisesti paikalliseen luontoon, jolloin luonnolla on entistä positiivisempi vaikutus niin kaupunkiin kuin sen asukkaisiin ja yrityksiin."

Toimenpiteet Luontoposiitiivinen Vantaa 2030 -tavoitteen saavuttamiseksi

Toimintasuunnitelmassa esitetään toimenpiteitä, joilla luontoposiitiivisuuden tavoite voidaan saavuttaa. Näitä ovat mm. resurssiviisauden tiekartan vaikuttavampi hyödyntäminen ja keskeisten toimenpiteiden priorisointi sekä luontotiedon tehokkaampi käyttö. Lisäksi esitetään, että kaupungille luodaan toimintamalli ja pilotti luontoposiitiivisuutta edistävälle yhteistyölle ja kehitetään menetelmä vihertehokkuuden toteutumisen seurantaan. Näiden toteuttamiseksi tarvitaan pilottikokeiluja ja hankkeita. Viestintä, vuorovaikutteisuus ja luontoposiitiivisuustyön brändääminen nostetaan tärkeinä esiin.

Toimenpiteet on kuvattu tarkemmin raportissa. Kaikkia toimenpiteitä ei viedä eteenpäin täysin raportin esittämässä muodossa, vaan ne muotoillaan osaksi strategiatyön yhteydessä päivitettävää resurssiviisauden tiekarttaa, jonka on määrä valmistua vuoden 2025 loppuun mennessä.

Luontoposiitiivisuuden tavoitteeseen voidaan päästä mm. tehostamalla jo tehtäviä toimenpiteitä sekä lisäämällä niitä. Alla tarkemmin kuvattu kokonaisheikentymättömyyden malli on työssä tärkeässä osassa. Konkreettisia esimerkkejä luontoposiitiivisuutta tukevista toimenpiteistä ovat mm. luonnonsuojelualueiden lisääminen, luontokohteiden ennallistaminen, luonnon monimuotoisuuden huomioiminen metsänhoidossa, ekologisten yhteyksien katkospaikkojen parantaminen, vieraslajitorjunnan tehostaminen, kasvillisuuden ja lahopuun lisääminen kaupunkiympäristössä, uudistavan viljelyn käyttöönotto kaupungin peltoalueilla sekä sidosryhmien vahvempi osallistaminen luontotyöhön. Myös yritykset ovat heränneet luontokadon huomioimiseen omassa toiminnassaan ja vihreän siirtymän luomiin mahdollisuuksiin. Kaupungin ja yritysten välisestä yhteistyöstä luontoposiitiivisuudessa löytyy paljon mahdollisuuksia. Luonnolla on tutkitusti positiivinen vaikutus ihmisen fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin, ja myös tässä aihepiirissä on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia.

Luontoposiitiivisuustavoitetta ei pystytä toteuttamaan ilman lisämäärärahaa ja henkilöresursseja. Lisärahaa tarvitaan esimerkiksi luontoselvityksiin seuraavan neljän vuoden aikana, jotta koko Vantaan alueen luonnon tila saadaan kartoitettua. Lisäksi tavoitteen edistämiseen tarvitaan lisätyövoimaa ja erilaisiin selvityksiin ja viestinnällisiin toimenpiteisiin lisäresursointia. Pääosin tarpeet kohdentuvat kaupunkiympäristön toimialalle. Lisäksi tavoitteena on hakea ulkopuolista rahoitusta. Raportissa on esitetty resurssitarpeita, jotka antavat suuntaa luontoposiitiivisuustyön resursointiin.

Kokonaisheikentymättömyyden malli ja ekologinen kompensatio

Luontoposiitiivisuustyöhön liittyy kokonaisheikentymättömyyden tilan saavuttaminen, mikä tarkoittaa sitä, että ihmistoimien vaikutus ei aiheuta luonnon tilan heikkenemistä. Vantaalle laadittavan kokonaisheikentymättömyyden mallin avulla kyetään sovittamaan yhteen kaupungin kannalta

välttämättömien hankkeiden toteuttaminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen niin, että hankkeiden aiheuttamat haitat luonnolle kyetään ensisijaisesti välttämään tai lieventämään sekä viime kädessä korvaamaan vastaavien luontoarvojen tuottamisella toisaalla. Ensisijaisesti haitta pyritään hyvittämään mahdollisimman lähellä sen syntypaikkaa. Kokonaisheikentymättömyys saavutetaan vasta, kun kaikki luonnolle koituva haitta on hyvitetty täysimääräisesti.

Ekologisen kompensaation avulla voidaan tuottaa hyvittäviä luontoarvoja lisäämällä ja suojelemalla luonnon monimuotoisuutta toisaalla. Ekologisessa kompensaatiossa hyvittävät toimenpiteet tulee olla tehtynä ennen heikentäviä toimenpiteitä. Etupainotteisesti tehtynä hyvittävät toimenpiteet eivät ole hankkeiden hidasteena ja kompensaatio voidaan ottaa jouhevasti osaksi suunnittelua. Vantaan kokonaisheikentymättömyyden malli laaditaan vuoden 2024 aikana.

Mittareiden kehittäminen

Luontoposiitivisuustavoitteen seurantaan varten laaditaan mittarit. Mittaamiseen liittyy kuitenkin haasteita, sillä luonnon monimuotoisuus on laaja käsite, joka kattaa mm. lajien esiintymisen ja runsauden, ekosysteemien laajuuden ja kunnon, geneettisen monimuotoisuuden ja alueiden kytkeytyneisyyden. Eri ekosysteemit vaativat erilaisia menetelmiä ja mittareita, eikä yhtä yleispätevää mittaria ole. Luonnon monimuotoisuus muuttuu ajan myötä, joten sen pitkäaikainen seuranta on välttämätöntä. Lisäksi tietoineistojen laatu ja saatavuus voivat olla rajallisia, mikä vaikeuttaa tarkkojen mittausten tekemistä. Luontoposiitivisuustyöhön tulee monimuotoisuusmittareiden lisäksi sisällyttää myös ihmisissä ja yhteiskunnassa tapahtuvaa kehitystä, kuten muutoksia kaupungin hallinnossa ja päätöksenteossa sekä sidosryhmien ja asukkaiden käyttäytymisessä.

Vakiintuneita mittareita luontoposiitivisuustyön mittaamiseen ei vielä ole olemassa, mutta kehitystyötä tehdään parhaillaan monessa eri kaupungissa ja tutkimuskentällä. Mittarien kehittymistä seurataan osana Vantaan luontoposiitivisuustyötä. Esimerkkejä mahdollisista kaupunkien luonnon monimuotoisuutta mittaavista työkaluista ovat esimerkiksi erilaiset indeksit, jotka mittaavat lajiston ja luontoalueiden määrää, laatua ja kytkeytyneisyyttä, kuten Zonation, The Biodiversity Metric ja erilaiset viherkerroin-työkalut.

Osana kokonaisheikentymättömyyden saavuttamista on tunnistaa luonnolle syntyvä haitta ja sen voimakkuus. Tähän tullaan käyttämään muun muassa ekologisessa kompensaatiossakin käytettäviä luontotyyppien tilamittareita. Luonnonympäristön ja luontotyyppien lisäksi on myös tarve kyetä määrittää muun kaupunkiluonnon monimuotoisuuden muutoksia rakennetussa ympäristössä. Tähän liittyen on Vantaan kaupunki mukana ARVO-hankkeessa, jossa kehitetään muun muassa työkaluja sekä ekosysteemipalveluiden että luonnon monimuotoisuuden määrän ja laadun arviointiin. Hanke kestää vuoden 2025 loppuun.

Kaupungilla on käytössä jo monia luonnon monimuotoisuuteen liittyviä mittareita, joita hyödynnetään ja jatkokehitetään. Tällä hetkellä esimerkiksi Resurssiviisauden tiekartassa seurataan mm. seuraavia asioita:

- Luonnonsuojelualueiden osuus kaupungin pinta-alasta (% , m² /asukas)
- Kaupunkitasoiset luontoinventoinnit (kpl)
- Vahvistetut yhteydet VIVA-työssä selvitettyjen tarkennusten ja vahvistustarpeiden mukaisesti
- Metsäiset alueet (%)
- Ennallistetut alueet (ha)
- Lahopuun määrä kaupungin omistamilla metsäalueilla (m³ /ha)

- Purovesien laadun seurantatulokset (tulokset eri luokissa)
- Pintavesien ekologinen tila (%-osuudet)
- Hoidossa olevat arvoniityt (m²)
- Kaupungin järjestämien vieraslajitorjuntatalkoiden määrä (kpl)
- Vieraslajitorjuntatalkoiisiin osallistuneiden kuntalaisten määrä (hlöt)
- Toteutetut reitit luonnonsuojelualueilla (km)
- Laadittujen suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien määrä (kpl)

Lisäksi on käytössä joukko ekologisen kestävyuden mittareita, joita on kehitetty yhdessä Suomen kuuden suurimman kaupungin kanssa.

Mittarit Vantaan luontoposiitivisuustyön seurantaan määritetään vuoden 2025 loppuun mennessä, mutta niiden kehitystyö on jatkuvaa.

Jatkotyöskentely

Raportti "Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma" toimii pohja-aineistona kaupungin luontoposiitivisuustavoitteen saavuttamiselle. Tavoite pyritään viemään osaksi uutta kaupunkistrategiaa ja päivitettävää resurssiviisauden tiekarttaa, joiden on määrä valmistua vuoden 2025 loppuun mennessä.

Nykyisten toimenpiteiden ja ohjauskeinojen vaikuttavuuden arviointi ja kehittäminen on parhaillaan käynnissä. Uusien toimenpiteiden ja kustannusten vastuiden määrittäminen on aloitettu. Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -tavoitteen saavuttaminen edellyttää luontoresursseihin huomattavaa lisäystä vuodesta 2025 lähtien ja tätä tarvetta arvioidaan muun muassa henkilöstösuunnittelun ja talousarvioprosessin yhteydessä. Raportin esitysten pohjalta vuoden 2025 kaupunkiympäristön toimialan talousarvioon on jo esitetty merkittäviä lisäyksiä mm. määräaikaisen lumo-koordinaattorin palkkaamiseen ja luontotiedon kerryttämiseen laajoilla luontoselvityksillä.

Jatkotyössä hyödynnetään myös raportin laatimisen yhteydessä pidettyjen kaupungin sisäisen työpajan ja sidosryhmätyöpajan tuloksia luontoposiitivisuustavoitteen edistämiseksi. Näitä ovat esimerkiksi ideat yhteistyöhön kaupungin sisällä sekä muun muassa asukkaiden, järjestöjen ja yritysten kanssa.

Työtä ohjaamaan ja linjaamaan perustetaan ohjausryhmä. Kaupungin strategiateemojen Hiilineutraalisuus-johtoryhmän tehtäväkuvaa laajennetaan niin, että jatkossa ryhmä toimii myös luontoposiitivisuustyön ohjausryhmänä. Hiilineutraalisuus- ja luontoposiitivisuustavoitteet liittyvät monilta osin tiiviisti toisiinsa (esim. hiilinielut ja -varastot, muutokset lajistossa ja ekosysteemeissä, viherrakentaminen, luonnon puskurointikyky jne.). Ryhmä valmistelee luontoposiitivisuustavoitteen integroimista osaksi uutta kaupunkistrategiaa ja päivitettävää resurssiviisauden tiekarttaa sekä kehittää mittarit luontoposiitivisuustyölle.

Vantaa on liittymässä myös valtakunnalliseen kuntien luontotyötä kehittävään Luontoviisaat kunnat – verkostoon. Verkostosta Vantaa saa muilta kunnilta tukea luontoposiitivisuustyöhön ja mittareiden laatimiseen.

Luontoposiitivisuustavoitteesta viestiminen on käynnistetty laatimalla kaupungin tiedote, artikkeli asukaslehteen sekä avaamalla teemalle oma verkkosivu: <https://www.vantaa.fi/fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto-ja-luonto/luontoposiitivinen-vantaa> . Työlle laaditaan viestintä- ja osallisuussuunnitelma osana kaupungin strategian ja resurssiviisauden tiekartan päivitystyötä.

Yhteenveto:

Vantaan kaupunginvaltuuston aloite luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi on erittäin kannatettava ja linjassa kaupungin jo käynnissä olevien tavoitteiden kanssa. "Luontoposiitivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma" tarjoaa konkreettisen ja kattavan kehyksen aloitteessa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaupunkiympäristön toimialan Kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualue sitoutuu edistämään tämän suunnitelman toimeenpanoa ja tukemaan kaupungin eri toimialoja ja sidosryhmiä sen toteuttamisessa.

Kaupunginhallitus 19.8.2024 § 16

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Eva Tawasolille ja 20 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 16.9.2024 § 8

Kaupunginhallituksen esitys:

Merkitään tiedoksi kaupunginhallituksen vastaus.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Eva Tawasolin ja 20 muun valtuutetun aloite Vantaa tähtää luontokadon pysäyttämiseen vuoteen 2030 mennessä

Muutoksenhakuohje: 2.1 Valituskielto

Lisätiedot:

Ympäristösuunnittelija Annina Vuorsalo, puh. 040 595 4212, annina.vuorsalo@vantaa.fi